

باغ موزه آب

باغ موزه آب، از نمونه های معاصر معماری منظر ایران است که در سال های اخیر در قلهک ساخته شده. تم پارک تاثیر آب در زندگی انسان است و شامل باغ و ساختمان آکواریوم می باشد. باغ آن به عنوان یک پارک در مقیاس محله قلهک نیز عمل می کند. جلوه های آب در این باغ به شکل آبناهای مختلف که برگرفته از معماری سایر ملل است نشان داده شده است. فضاهای متعددی که در کنار آبناها به وجود آمده است به وسیله محور های زاویه دار نسبت به جداره پارک به هم دوخته شده اند.

کلید واژه : باغ موزه، آب، آبنا، منظر سازی

باغ موزه آب

آب از دیرباز نقشی حیاتی در زندگی انسان داشته است و دریاچه ها و رودخانه ها نیز همواره آدمی را به سوی خود جذب می کرده اند. در گذشته ای نه چندان دور که انسان آب را به عنوان یکی از اجزا و عناصر معماری منظر و طراحی شهری مورد استفاده قرار داد همواره جلوه های مختلف آن باعث تهییج و تحریک گرایش انسان به زیبایی شده است.

وجود حوضها در معماری اسلامی نشان می دهد که آب ورای نقش پر اهمیت آن در تمدن و فرهنگ، ریشه در روح و روان آدمیان دارد. هم اکنون نیز آب به همان شکل گذشته در معماری و طراحی ما تاثیر می گذارد و فقط قالب استفاده آن اندکی تغییر کرده است. امروزه از آب به شکلهای متفاوت تر و مهیج تر در کالبد شهر استفاده می

شود و این شاید به خاطر اهمیت روز افزونی ست که آب در زندگی انسان پیدا کرده است.

آب در حالات مختلف تاثیرات متفاوتی بر روی انسان دارد و هر کس به فراخور سن خویش بهره روانی خاص خود را می برد. آب درون استخرها که ترکیبات آنها با درختها و زیبایی های طبیعت باعث آرامش و راحتی روح انسان و توازن زیست شناختی او می شود. آب جاری در رودخانه ها و کانالها، با جریان دایمی و پویا شوق حرکت را در آدمی زنده می کند. آب در آبشارها حالتی دیگر را در آدمی بیدار می کند، عظمت آبی که جاری است، هیجان زائدالوصلی را در آدمی به وجود می آورد. استفاده

از حالات متفاوت آب در طراحی و معماری به منظور ایجاد احساسات مختلف، یکی از مبانی طراحی عناصر معماری آبی-از جمله موزه های آب- است. آنچه در مورد بشر عصر حاضر نگران کننده می نماید، این است که مبدا برای گذراندن اوقات فراغت خود، در بند سرگرمی های غیرفعال حبس شود و از مواهب طبیعی دور بماند.

فکر احداث موزه ای به نام موزه آب، توسط معاونت فنی و عمرانی منطقه ۳ مطرح شد و زمینه ها، امکان و جنبه های قابل نمایش آب توسط "مهندسين مشاور آهون" بررسی شد. هدف از احداث این باغ، ایجاد فضایی آموزشی، فرهنگی و تفریحی برای قشر دانش آموز، با تاکید بر موضوع "آب" به عنوان محور اصلی است. این مجموعه شامل بخش های مختلفی چون موزه، سالن نمایش، باغ با آبناهای متنوع و ... است و هدف از احداث

آن به نمایش گذاشتن جلوه های آب و آشنا کردن قشر دانش آموز با مصارف مختلف آب است.

در این جا این سوال مطرح می شود که کدام جنبه های حضور آب در زندگی انسان و محیط زیست و نقش آن در حیات وحش و محیط طبیعی زندگی گیاهان و جانوران قابل نمایش است؟ در یک مجموعه نمایشگاهی مسایل مختلفی چون سیر تکامل شیوه های آبیاری و آبرسانی، نقش آب در حمل و نقل و ارتباطات، نقش آب در کشاورزی و صنعت و معدن، نقش آب در تولید و انرژی، نقش آب به عنوان پاک کننده و شوینده و نیز منابع آب شیرین کره زمین و راه های حفظ و بازیابی آن قابل عرضه و نمایش است. شرکت آهون سرفصل های زیر را برای موزه در نظر گرفته است:

آب در طبیعت (توزیع جغرافیایی آب، اشکال حضور آب در طبیعت و ...)

انسان و آب (اشکال جمع آوری و نگهداری آب، شیوه های آبیاری در کشاورزی و باغداری و ...)

آب شیرین (مقدار و درصد آب شیرین در کره زمین، شیرین سازی آب و روش های آن و ...)

آب در صنعت (استخراج املاح از آب دریا، سایر عناصر و معادن کف دریا و ...)

کسب انرژی از آب (انرژی میکانیکی و الکتریکی و ...)

آب و حمل و نقل (کانال های معروف جهان، حمل و نقل با کشتی و زیر دریایی و ...)

تصفیه و توزیع آب (سیستم های تصفیه آب، نمک زدایی و ...)

آب و آلودگی (انتشار بیماری های واگیر به وسیله آب، تصفیه فاضلاب و ...)

آب در زندگی روزمره (آشامیدن، تهیه غذا و ...)

انسان، آب و ورزش (استخر، شنا، واترپلو و ...)

آب و مسولیت های انسانی (بهره وری در تولید و مصرف آب، کسب در آمد از فروش

آب و ...)

مهندس علی فکری ارشاد طراح و مسول پروژه باغ موزه آب می گوید: «در این موزه

قصد است با پشتوانه وسیع مطالعاتی، ابتدا به معرفی آب و خواص فیزیکی و شیمیایی

آن و سپس به تاریخچه نقش آب در پیدایش تمدن های اولیه برای قشر جوان و دانش

آموز پردازیم و مصارف مختلف آب را طبق سرفصل های پیشنهاد شده نشان

دهیم.» (رنجبر، ۱۳۷۵)

قرارگیری یک قطعه باغ قدیمی در میان انبوه ساختمان های قسمتی از شهر تهران،

انگیزه ای برای شهرداری شد تا با ساماندهی و طراحی آن به عنوان باغ موزه آب، این

باغ قدیمی را حفظ و به عنوان بخشی پویا از شهر در خدمت شهروندان و بازدید

کنندگان قرار دهد. باغی که تا قبل از این زمینه های ناامنی را به دنبال داشت.

قیمت بالای زمین در این ناحیه و همچنین کمبود زمین های باز در اطراف آن، به ویژه زمین هایی با چنین موقعیت شاخص، بر اهمیت این قطعه می افزاید. از طفی وجود پتانسیل های بالای زیست محیطی (درختان، قنات، باغ اطراف) و اجتماعی (قرار گرفتن در میان مراکز آموزشی مختلف) در حوزه اطراف باعث اهمیت بیشتر تصمیم گیری برای کاربری این قطعه بود.

قرار گیری این قطعه باغ قدیمی در حاشیه خیابان سرزنده و فعال «یخچال»، محوری که در آن گروه های مختلف اجتماعی به چشم می خورد، خود جنبه استفاده از باغ موزه را تضمین می کند؛ به طوری که هر چه تنوع گروه های اجتماعی بیشتر گردد، میزان استفاده آنها از مجموعه رشد فزاینده ای به خود می گیرد.

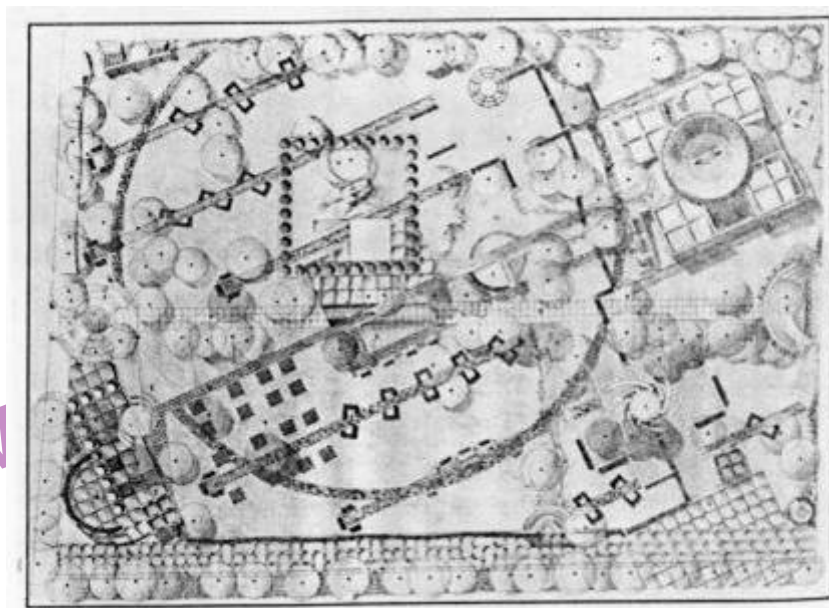

اغ موزه آب به وسعت ۸۲۵۶ متر مربع در ناحیه شمال شهر تهران و در باغی در خیابان یخچال قرار دارد احداث شده است که پس از اعمال اصلاحی ها، مساحت باغ مذکور به ۷۱۶۱.۹ متر مربع رسیده است. این باغ دارای شیب عمومی ۲.۸۵ در صد از شمال به جنوب است که در ابتدا دارای ۲۸۲ اصله درخت و درختچه از انواع چنار، کاج تهران، توت، گردو، زبان گنجشک و ... بوده است که از این تعداد ۱۹۰ اصله آن استفاده شده است و مابقی که خشک و بیمار بوده اند، حذف گردیده اند. یک جوی آب، منشعب از یک رشته قنات از زاویه شمال غربی وارد باغ شده است و پس از طی یک سوم طول زمین با چرخشی به سمت شرق، عرض باغ را طی می کند. این پروژه در تابستان ۱۳۸۰ پس از ۵ سال به بهره برداری رسید.

به طور کلی در طراحی مجموعه و قرار گیری عناصر مختلف در کنار همدیگر، عواملی تاثیر گذار بوده اند که مهمترین آنها درختان قدیمی با ارزش، رشته قنات جاری در باغ و خیابان اصلی دسترسی به باغ (خیابان یخچال) است. بدون حضور این عوامل، قطعه زمین مورد نظر به یکی از پلاک های شهری بدل می گردید، فاقد هر گونه احساس ارزش محیطی و مکانی خاص، که هیچ گونه احساس تعلق را برای ساکنان منطقه به دنبال نمی داشت. بدین ترتیب، زندگی و ارزش حیاتی این قطعه زمین در این است که مکانی است برای بازدید، تفریح، گردش و استفاده عموم و تداوم حیات در گرو زندگی درختان و رشته قنات و دیگر عوامل مکانی آن است.

طبق گفته طراح مجموعه در اولین گام کارشناسی دقیقی به منظور شناسایی گونه های موجود در باغ صورت گرفت و درختان مریض و نیازمند اطلاق همراه با درختان دارای ارزش نگهداری و بر روی نقشه ترسیم گردیدند.

حضور این درختان با ارزش در کنار آب جاری در باغ، توانایی بالقوه ای را برای دستیابی به محیطی مطلوب و با نشاط در میان بافت شهری در هم تنیده خاطر نشان می سازد. این خود برای طراح زمینه فکری را در پی دارد، تا شکل گیری استخوان بندی اصلی طرح بر پایه این عناصر نمادین و دارای بار خاطرات ویژه، رقم بخورد. به ترتیب است که محور اصلی طراحی، بر مسیر حرکت آب دائما جاری در داخل باغ منطبق گردیده و دروازه ورودی اصلی نیز در محل دروازه قدیمی باغ شکل گرفته است. از طرفی چیدمان فضایی عناصر مصنوع ملحق شده در باغ- همچون ساختمان موزه، آلاچیق، سرویس ها و ... به گونه ای است که کمترین آسیب ممکن متوجه درختان موجود گردد.

در قطعه شرقی پارک باشگاه ورزشی خانواده در حال احداث است . ترکیب این دو مجموعه یعنی باشگاه خانواده و آکواریوم باغ موزه آب می تواند دعوت کننده شهروندان بیشتری باشد.

رابطه باغ - موزه آب با جریان اصلی حرکتی

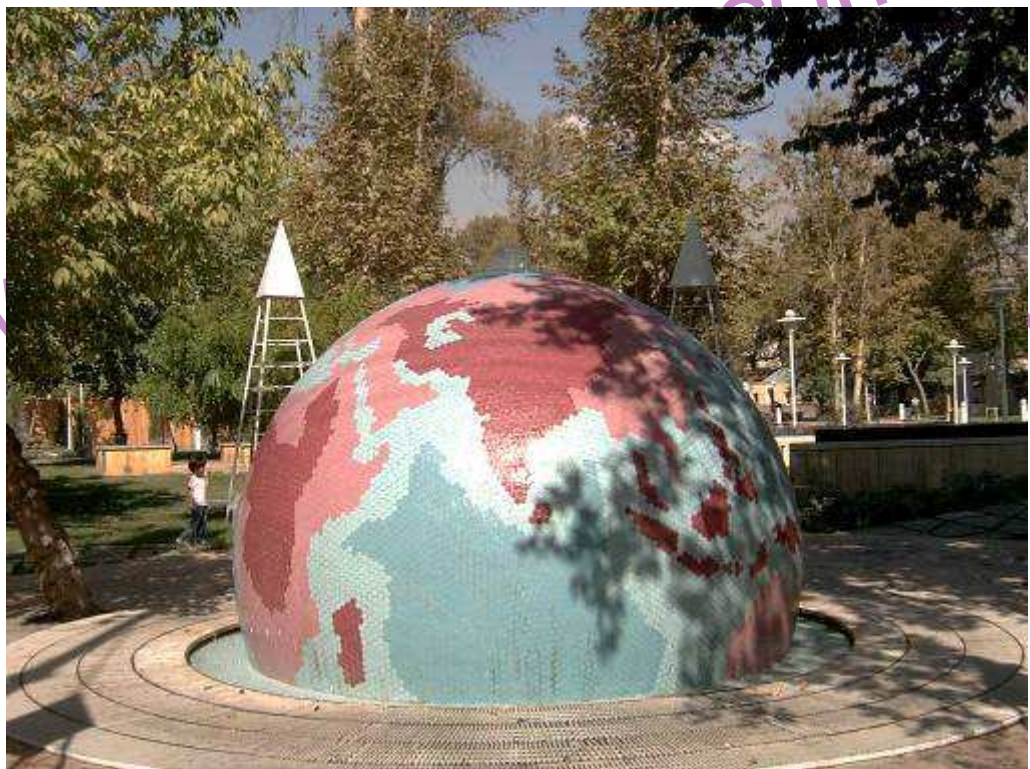
نکته دیگری که می توان به آن اشاره کرد و حائز اهمیت نیز هست امکان و نوع ارتباط کسانی است که از حاشیه خیابان یخچال (ضلع ورودی باغ) گذر می کنند و اولین برخورد را با این مجموعه دارند. بدون تردید آن چیزی که در ذهن هر عابری از این مجموعه نقش می بندد، دروازه ورودی، آرایش و تجهیز، فضای جلوی مجموعه و بدنه متصل به خیابان است، که اگر جذابیت‌هایی اولیه را دارا نباشد (هر چند که در درون خود دارای غنا و زیبایی خاصی باشد) به مجموعه ای بی استفاده و بی اثر در بافت پیرامون تبدیل می گردد .

چنانچه از فردی که حداقل یک بار از داخل خیابان یخچال عبور کرده است پرسیده شود که چه برداشتی از این مجموعه دارد، تنها در تصویر ذهنی خویش ردیفی از درختان پوسته نیمدایره ای آجری و کره ای بزرگ را که نمادی از کره زمین است، به عنوان دروازه ورودی مجموعه به خاطر می آورد. این در واقع خواست طراح بوده است. زیرا وی اعتقاد دارد که نباید با قرار دادن عناصر مصنوع همچون ساختمانها در جبهه ورودی مانعی را برای دید افراد به داخل فضای باغ به وجود آورد. اما بایستی اشاره داشت که در خیابان کم عرض و گاه پر ترافیکی همچون یخچال حتی همین چند

عنصر محدود اما دعوت کننده نیز به چشم نمی آیند حال ایا برای تجهیز این جبهه ورودی و ارتباط قوی و جذاب تر ان با این جریان آدمها(خیابان) به تامل بیشتری نیاز نبود؟

ورودی اصلی مجموعه از مرکز ضلع جنوبی مجموعه می باشد. نیم کره سنگی که نقش قاره های جهان بر روی آن حجاری شده است تا کره زمین را تداعی کند که آب بر روی تمام سطح آن در حال حرکت است. نمایش نقش آب در حیات کره زمین در بدو ورود ایده ای جذاب است. اکثر کودکان در ابتدای ورود، با لمس کردن آن، آب را از نزدیک حس کرده و دستان خود را خیس می کنند. اما این کره با آبی که تنها از نزدیک قابل رویت است.

هشت درخت سرو محصور شده در هرم های فلزی که این کره را محاط کرده اند. این دید از تفکرات پست مدرن ناشی می شوند که عناصری که تا کنون در حاشیه قرار داشتند در متن قرار گیرند. اما تاکیدی که بر روی درخت سرو گردیده است، با نقش طبیعی درخت در تضاد است. سرویت درخت سرو در باغ ایرانی پر اهمیت تر و پر رنگ تر می باشد. و این سوال را در بیننده ایجاد می کنند که آیا درختان احتیاج به تزیین با عناصری همچون بتون و فلز دارند؟ صلابت این مواد متضاد با زنده بودن درخت است و در آینده مانع از رشد آن می شود.

در کنار محور ورودی اصلی و در امتداد ضلع شرقی پارک محوری به عرض ۸ متر برای دسترسی به قطعه شمالی باغ از خیابان یخچال در نظر گرفته شده است، که البته با کفسازی ها و بدنه سازی و عبور آب جاری دائمی از حاشیه آن، نوعی ادراک از

امتداد یافتن باغ تا بدنه انتهایی به رغم قرار نگرفتن در محدوده واقعی طرح از سوی شهرداری به استفاده کننده داده شده است. این خیابان دسترسی باعث قطع ناگهانی باغ نشده است بلکه بخشی از فضای باغ محسوب می شود.

در جداره معبر، با ترکیب مصالح سنگ و آجر - که یادآور مصالح سنتی می باشد-؛ بدنه ای ایجاد شده است که سکوی نشیمن و باغچه را در برمی گیرد. طراح تحت تاثیر سبک پست مدرنیسم به کمک شیروانی روی این بدنه سعی در یادآوری دیوارهای قدیمی شمیران داشته است.

آبنا

محور ورودی به یک آبنا می ریزشی- در انتهای دیواره باغ- ختم می شود که ریزش آب را از ارتفاع نشان می دهد و به صورت پرده ای از آب شکل گرفته است و فرد می تواند از پشت پرده آب عبور کند و یا در محلی که برای نشستن تعبیه شده است قرار گیرد و از داخل پرده آب فضاهای باز و حرکت مردم را شاهد باشد. این محور تنها محور عمود بر بدنه باغ است و سایر محور ها بنا به دلیل نامعلومی چرخیده اند.

محل تلاقی طولانی ترین محور مورب که تریا را به ساختمان اکواریم وصل می کند و محور اصلی، از طریق تونلی پلکسی گلاس به سبک مدرن سر پوشیده گردیده است. با ریزش آب بر روی این تونل، هنگام عبور از زیر آن احساس فرو رفتن در داخل آبشاری شیشه ای به وجود می آید، که صدای ناشی از ریزش آب بر روی پلکسی گلاس، تجربه ای شگفت آور را به دنبال خواهد داشت. اتفاقی که در زیر این تونل پلکسی گلاس می افتد باعث مکثی در فرد می شود که با تعبیه نیمکت هایی در زیر تونل امکان نشستن وی میسر می شود. هدف طراح سبز کردن ابتدای تونل به صورت نرده های پوشیده از گیاه و چسب بوده است.

طراح تحت تاثیر سبک پست مدرنیسم سعی در وام گرفتن عناصر نمادین از باغ کلاسیک ایرانی دارد. هر چند که رنگ لاجوری کاشی های داخل سه حوض بزرگ مثلثی شکل که در ابتدای محور اصلی قرار دارد، برگرفته از رنگ کاشی حوض ایرانی است اما فرم مثلثی شکل کشیده آنها به شدت متضاد با آن است.

آبنمای مربع شکل که به صورت فواره های مربع شکل هستند که تجربه حرکت روی آب و خیس شدن را به وجود می آورد برگرفته از میدان بارتولی و پارک سیتروئن در پاریس می باشد. این فواره ها مرکز دایره ای هستند که با کفسازی اجرا گردیده است و

به همراه آبمای مجاور خود که ترکیبی از سنگ و فواره است در داخل فضاهای مربع شکلی که به وسیله درختان سرو ایجاد شده قرار گرفته است.

پخش آب پودر شده بر روی قلوه سنگ ها نیز یکی دیگر از جلوه های آب موجود در باغ است. صدای دلپذیر و هوای مطبوع بر اثر این پودر شدن آب به وجود می آید. در آب انبارهای کهن ایران استفاده از آن جلوه آب به چشم می خورد. در تمام باغ صدای آب شنیده می شود و عامل پیوند دهنده آبناهای متنوع و متفاوت نیز صدا می باشد.

مسیر آب قنات موجود در سایت پس از طی یک سوم زمین به صورت عرضی باغ را رد می کند، سپس به سمت جنوب ادامه مسیر می دهد. در مسیری که عرض زمین را طی می کند. طراح با استفاده از نهر و برکه مصنوعی که الهام گرفته از باغ ژاپنی می باشد، آب را نمایان کرده است.

نظام فضاهای حرکتی

از آنجا که ماهیت فضاهای تفریحی - تفرجی در دل محیطی دارای چشم اندازهای مطلوب شکل می گیرد و پویایی و حرکت دورن فضاهای متنوع آن جلوه گر می گردد.

توجه به موضوع حرکت و محورهای حرکتی می تواند ساختار اصلی طرح را تشکیل دهد. این شبکه پیوسته محورها می تواند اتصال فضاهای مختلف درون باغ را به یکدیگر

برقرار سازد، از عنصری نمادین شروع شود و به عنصری دیگر ختم گردد، امکان

دسترسی به ساختمان ها و محل های نشستن و مانند اینها را برقرار سازد و در عین

حال تمامی سطح باغ را پوشش دهد، به گونه ای که استفاده کننده را برای دستیابی به

مجموعه ها و فضاهای متنوع باغ، هدایت کند. به طوریکه درون باغ ۳ محور حرکتی به

چشم می خورد:

۱-محورهای حرکتی ارتباطی

۲-محورهای حرکتی دسترسی

۳-محورهای حرکتی تفرجی

-محورهای حرکتی ارتباطی که اصلی ترین محور نیز به شمار می آیند و ارتباط درون

را با بیرون برقرار می سازند و هر بازدید کننده ای ناگزیر از استفاده از آنهاست،

دارای فرمی مستقیم و بدون انحنای، همراه با عرضی مناسب و کفسازی با دوام است.

اصلی ترین نمونه آن دو محور ارتباطی است که یکی از دروازه های ورودی شروع و

به آبنمای انتهایی باغ متصل می گردد و دیگری از تریا شروع و به ساختمان موزه ختم می شود.

-محورهای حرکتی دسترسی، امکان دسترسی فردی را که وارد مجموعه می شود به فضاهای مختلف و ساختمان های مجموعه برقرار می سازد. این محورها دارای عرضی کمتر و مصالحی با دوام پایین تر نسبت به محورهای ارتباطی اند ولیکن پراکندگی و تنوعی بیشتر دارند.

محورهای حرکتی ارتباطی و دسترسی به گونه ای طراحی گردیده اند که امکان استفاده از انواع گروههای سنی با تواناییهای مختلف از آنها میسر گردد. خوانایی و وضوح این مسیرها از خصوصیات بارز آنهاست و این مسئله به ویژه با استفاده از چراغهای روشنایی مناسب در شب به چشم می خورد .

نوع دیگر محورها مسیره‌های حرکتی تفریحی است که در میان دو نوع مسیر یاد شده احداث گردیده اند و تنها مسیری برای قدم زدن، ایستادن، گفت و گو با دوستان، نشستن و نظایر اینها هستند. با تجهیز آنها به وسیله مبلمان شهری متنوع و آبنماهای جذاب، سعی در ایجاد مسیری فرح بخش و جذاب شده است. فرم مسیر و عرض و کفسازی آن تابع قانون خاصی نیست و بسته به موقعیت طرح متفاوت است؛ ولی به طور کلی می توان گفت که در طراحی کفسازی سعی در کشاندن فضای سبز باغچه ها به داخل میسر شده است و ترکیبی از مصالح سنگی و چمن در آنها به چشم می خورد. این مسیرها گاه به یک فضای نشستن ختم می شود و گاه نیز در درون باغچه های اطراف متوقف می شود و به مسیری دیگر متصل نمی گردند. این امر خود امکان ارتباط شخص با محیط طبیعی پیرامون را استحکام بیشتری می بخشد. هر چند که در عین حال تهدیدی برای عبور افراد از داخل چمنها گلهای و فضاهایی از این دست نیز هست.

ساختمان آکواریوم

اصلی ترین ساختمان مجموعه، ساختمان موزه است که به گفته طراح مجموعه، حساسیت زیادی برای جایمایی آن وجود داشته است؛ زیرا این توده یکپارچه باید در مکانی احداث می گردید که کمترین زیان به درختان با ارزش باغ وارد آید و از طرفی هم نمی توانست در جبهه ورودی باغ شکل گیرد زیرا نه تنها دید بازدید کنندگان را به کل مجموعه باغ مسدود می کرد و میدان مشاهده آنها را محدود می ساخت، بلکه مخفی بودن ساختمان در دل درختان باغ می تواند عاملی برای هدایت مردم به داخل باغ و چرخاندن آنها در فضاهای محوطه باز جلوی ساختمان باشد.

در عین حال با چرخش ساختمان نسبت به دیواره اصلی باغ، پرسپکتیو کامل از نقطه ورودی و در طول محور اصلی حرکتی به وجود می آید، ضمن اینکه انتهای این محور اصلی به جای عنصری مصنوعی (ساختمان موزه)، به عنصری طبیعی (آبشار ریزشی) ختم می شود.

موزه و نماشگاه آب، ساختمانی است سه طبقه با سطح مقطع مربع شکل با ابعاد ۲۱.۶۰ متر. در طبقه همکف آن که ۰.۴۵ متر از کف طبیعی پارک پایین تر است، آبنمایی شیشه ای و مخروطی شکل پیش بینی شده که بخشی از آب قنات موجود را از قسمت شمالی طبقه اول به داخل آن هدایت می کند. آب سپس، از زیر کف این سطح به خارج منتقل می شود. در قسمت شمالی آبنما یک سالن چند منظوره در نظر گرفته شده است. در هسته مرکزی طبقه اول گالری مرکزی قرار خواهد گرفت که محل نمایش بخش های تصویری و تجسمی از جلوه ها و ویژگی های طبیعی است. (صفوی - صنعتی، ۱۳۸۱)

ایده طراحی فرم ساختمان موزه، از فرم یخچال های قدیمی که به شکل مخروطی بوده اند و دیواره ای در مقابل آنها برای ایجاد سایه قرار می گرفته، برداشته شده است. بدنه شیشه ای آن نمادی از قطعات یخی را که در حال لغزش بر روی یکدیگرند، تداعی می کند و این احساس با چرخشی نسبت به شبکه بتنی نما تشدید می شود. ورودی اصلی موزه از طریق یک رامپ که در امتداد محوری قرار گرفته که از تریا تا آنجا کشیده شده است و در زیر این رامپ ورودی آبنمایی بی شکل جابجایی شده تا رامپ همچون پلی ارتباط شخص را از محوطه باغ به ساختمان موزه برقرار سازد.

فضای نشستن

یکی از نکات طراحی باغ که در چهره ویا فضاهای تفریحی در سطح شهر به چشم می

خورد، تجهیز محوطه به وسیله مبلمان شهری از جمله چراغها، دیواره ها، آبخوری و به

ویژه محلهای نشستن است که به گونه ای آگاهانه در دل طرح جای گرفته اند.

طبق مشاهداتی مردم عموماً فضاهایی را بیشتر مورد استفاده قرار می دهند که جایی

برای نشستن در آنها وجود داشته باشد. با بررسیهایی که در مورد فضاهای قابل

نشستن به عمل آمده بلندی محل نشستن و طول و عمق آن را کاملاً در انتخاب محل

نشستن تأثیر گذار اند. جاهای یکپارچه برای نشستن - همچون پله ها، سکو ها، لبه ها،

و نظایر آنها - حق انتخاب مردم را بالا می برد و نیمکتها و عناصر ثابت که در مکانهای

خاصی برای نشستن تعبیه شده است، مورد استقبال عموم قرار نمی گیرند و برای

نشستن چندان مناسب نیستند .

البته اینها چنانچه به صورت صندلی های متحرک نمود پیدا کنند، قابلیت حرکت و لذا حق انتخاب مردم را به دنبال خواهند داشت لیکن هیچ یک از آنها به اندازه سطح چمن که بیشترین حق انتخاب در ترتیب نشستن را به مردم می دهد، مورد استقبال قرار نخواهد گرفت. (صفوی - صنعتی، ۱۳۸۱)

وجود محل های نشستن متنوع در محل های مختلف باغ، همچون زیر تونل شیشه ای، پشت آبشار، کنار آبناها، کنار محورهای حرکتی و از همه مهمتر حاشیه دیوارهای باغ و در طول آن، می تواند منظره های مختلف و جذابی را برای فرد به وجود آورد. دیواره های تجهیز شده باغ با الهام از کوچه باغ های شمیران، مکانی مناسب را برای نشستن افراد در هر نقطه دلخواه و با هر دید مورد نظر به باغ، به وجود آورده است.

در ضمن محل هایی نیز به صورت مجتمع و گروهی (به شکل مربع) با سکوهای سنگی تعبیه شده است که افراد می توانند گرداگرد یکدیگر بنشینند و به گفت و گو و استراحت

بپردازند. ایجاد فضاهای دنج برای نشستن در نقاط مناسبی در باغ نیز از جمله نکات حائز اهمیت است. به هر حال فضاهای نشستن به گونه ای آرایش یافته اند که فرد هر گاه نیاز به استراحت و لذت بردن از محیط اطراف خود را احساس کند، در کوتاهترین فاصله به آن دسترسی یابد.

نظام خدماتی

در مورد ساختمان ها و تجهیزات داخل باغ میتوان به تریا و غرفه فروش تنقلات که در محل جبهه ورودی و در مرز بیرون و دورن قرار گرفته است، اشاره داشت. بدین طریق مکانی استراحت و صرف غذا و نوشیدنی و سرویس دهی به عابرانی که قصد گذر از خیابان یخچال دارند و یا کسانی که در داخل باغ مشغول استراحت و گردش اند، به وجود آورده است. به دلیل ترافیک و سرو صدای ناشی از آن در خیابان یخچال، محوطه باز جلوی تریا به وسیله پوسته ای نیمدایره ای شکل از خیابان جدا شده است تا احساس امنیت و آرامش بیشتری برای استفاده کنندگان از این فضا به وجود آید.

حوض ایرانی موجود در این فضای مکتب با رواق دایره ای کلاسیک اروپا محصور شده است.

تجهیزات خدماتی فرعی باغ_ همچون سرویس ها، اتاق استراحت نگهبان و مانند اینها_ به گونه ای است که کمترین جلب توجه را کند و با محیط طبیعی پارک همخوانی داشته باشد. به عنوان نمونه، سرویس های بهداشتی در محل اسطبل قدیمی باغ شکل گرفته و دیواره آن در امتداد دیواره باغ آرایش یافته است.

مصالح و قوس بناهای موجود در باغ همچون سرویس ها و اتاق تاسیسات وام گرفته از معماری ایرانی است که با پلان مثلثی شکل و فرم های برگرفته از معماری مدرن ادغام شده است.

جمع بندی

این نکته که احداث باغ های تم دار همچون باغ- موزه آب و عناصر موجود در آن می تواند به عنوان بدعتی در پارکها و فضاهای تفریحی شهر به شمار آید، از خصوصیات بارز این طرح است. توجه به ضرورت و اهمیت حضور آب در زندگی امروزی و حیات بشر و استفاده از آب در اشکال مختلف، از طریق ایجاد آبنماها، بازی با آب و مسیرهای کنار آب نشان داده شده است. ترکیب آب و نور در شب، استفاده از آب در کف سازی ها، تلفیق چمن و مصالح سنگی و تنوع استفاده از آنها در نقاط مختلف، تجهیز مناسب فضاهای نشستن، تعریف فضای ورودی به وسیله آب نما، توجه به فرم نمادین ساختمان موزه و ارتباط آن با موضوع آب (یخچال های قدیمی)، همگی از جمله عواملی است که ذهن استفاده کننده از فضا را آماده روبرو شدن با این موضوع حیاتی و تامل در آن می کند. اما در کل فضایی نامانوس و بدون هویت ایرانی است.

سبک باغ التقاطی از سبک های موجود در معماری منظر و پارکسازی دنیاست. طراح به هیچکدام از سبک ها پایبند نبوده و بر اساس سلیقه از هر روش باغسازی تکه ای را به امانت گرفته است.

در باغ آبنماهای بسیاری وجود دارد که هرکدام داستان مخصوص به خود را دارند. کره عظیم شناور در آب، تونل آب، آبشار، کانال آب، حوض های متعدد در ابعاد متفاوت و فواره و برکه هر کدام گلچینی از آبنماهای موجود در باغ های متفاوت هستند. از حوض حیاط ایرانی تا آبنمای پارک سیتروئن و برکه ژاپنی. کاشی لاجوردی در حوض مثلثی به کار گرفته شده است و حوض ایرانی با رواق کلاسیک رومی احاطه شده است. طراح گله مند از کمبود امکانات است که مانع از آن شده که آبنمایی مشابه آنچه در پارک دولایت وجود دارد را دوباره در تهران بنا کند. این اغتشاشی که در نوع آبنماها وجود دارد در باغسازی و فضاسازی نیز به چشم می آید.

محور ورودی را که از باغسازی ایرانی وام گرفته است و محورهای متقاطع معماری مدرن اروپا را در کنار معماری پست مدرن بدنه و جداره استفاده کرده است. طراح از معماری گذشته تنها به صورت استفاده از مصالح و قوس های ایرانی یاد کرده است و توجه ای به بستر طرح که باغ قدیمی است نداشته است.

خطوط هندسی منظم در طراحی پارک یادآور اصول مدرنیسم است ولی توجه به عناصر باغسازی کلاسیک همچون رواق نیم دایره ای باغ کلاسیک رومیو دیواره و نمای

ساختمان ها که بر گرفته از معماری ایرانی است و الگو گرفتن از آنها و همچنین نگاه نو به عناصر پارک (آب و گیاه) اصول منظرسازی پست مدرنیسم را متجلی می کند.

منابع

رنجبر، ناهید، ۱۳۷۵، مقاله باغ موزه آب؛ مجله همگامان نشریه داخلی شهرداری، شماره ۵۲

صفوی، علی - صنعتی، محمود، ۱۳۸۲، مقاله باغ موزه آب، معبر آب و خاطره؛ شهرداری ها، سال چهارم، شماره ۲۸

www.hamshahri.org/vijenam/Mahal/۳/Mahele۱۳۸۳

<http://niwm.com/farsi/mainFarsi>

<http://www.tehransama.ir>